

Ben, edebiyatçı değilim. Edebiyat tarihçisi değilim. Ozan değilim. Karacaoğlan gibi Kozandağı'lıyım. O'nun gibi Farsak da değilim ama, komşularıyım. İki Farsak köyünde bir süre de görev yaptım. Geleneklerine, göreneklerine, sözlerine, sözcüklerine ilişkin birazcık bilgi edindim. Ola ki, bu edindiklerimin etkisi ile, Karacaoğlan'a dönük sevgim biraz daha kökleşti. Ona yönelik konuşmalarla yazışmalar ilgimi daha çok çeker oldu. Hele türkülerini gün boyu dinlesem, yorulmaz, usanmaz oldum. Yeter ki, sözcükler O'nun olsun. Başkasının sözcükleri Karacaoğlan'ın, diye sunulmasın.

"Güzel ne güzel olmuşsun" diye, bir türküsü söylenir. Ezgisi de adı gibi güzel. Ancak, Kozandağı Farsaklarının dilinde "güzel" sözcüğü yok, "gözel" var. İnanıyorum ki, Kozandağı Farsağı olan Karacaoğlan da kesinlikle "gözel" derdi. İşte, bu inançta olduğumdan, "gözsl" sözcüğünü içermeyen o güzel ezgili türkü, kullaklarımı incitiyor.

Çarpıtmalar, konuşmalarla yazışmalarda daha çok görülüyor. O yüzden doğru hangisi, yanlış hangisi, ayırma güçlüğü çekiliyor. Örneği elimdeki Karacaoğlan adlı kitaptan vereceğim. 1982'de DERGÂH Yayınları'nca çıkarılmış, kalınca bir kitap. 48.sayfasının son dördlüğünde

Karacaoğlan eydür adı belliyem
Hüma kuşu gibi yeşil donluyam

deniliyor. Burada ilgimi çeken uyakları oluyor. "Belliyem", "donluyam" gibi çekimler günümüz Farsak ağzında yok. Geçmişte de olduğunu sanmıyorum. Bu nedenle, Türkçe'nin ustası, titiz bir uygulayıcısı olan Karacaoğlan'da da olamayacağı görüşümdedir. Olsa olsa, "Azeri edebiyatına özenen birilerinin yakıştırması olabilir... Bu örneğin bir benzeri de 294.sayfada görülüyor. Burada da;

Karacaoğlan eder ağlar durmazam
Akan gözüm yaşın hergiz silmezem

deniliyor. Karacaoğlan döneminde Divan Edebiyatının iyice bastırđı, Arapça-Farsça sözcüklerin saygın sözcükler olduğu bilinmektedir. Ancak, Karacaoğlan'ın da o sözcüklere kapılmadığı, üstelik karşı olduğu, Varsağı'ları ile Farsaklığını koruduğu görülmektedir. Kişiliğini de bu direnişi ile buluyor. Böyle bir kişinin, "hergiz" sözcüğünü kullanacağını sanmıyorum. "Durmazam"- "silmezem" uyakları da yukarıda rnekleğimiz "Belliyem"- "donluyam" uyakları gibi Azeri edebiyatına özenen birilerinin çarpıtması olabilir. Günümüz Farsak ağzında bunlar da yok. Ancak, görüşme olanağı bulduğumuz dilciler, geçmişin Farsaklarında olabileceği görüşündeler. Görüşlerini de Karacaoğlan döneminde bu tür sözcüklerin yaygın olduğuna dayandırıyorlar. Ne denli yaygın olursa olsun, Kozandağı Farsaklarına yayılmadığı anlaşılıyor. Yayılırsa, günümüzde de belirtileri olurdu. Buna karşın, gene de katı değilim. Böyle toplantılarda doğruların bulunması dileğindeyim.

Bir ilginç çarpıtma ile de 94.sayfada karşılaşıyoruz.

Afşar beğlerinde gördüm bir güzel
Kozan ovasında çeker göçünü Diye,
başlayan şiir, Saadettin Nüzhet Ergun'da;
Ağalar Avşar'da gördüm bir güzel
Kozan arasından çeker göçünü

biçimindedir. Bize göre, doğrusu, Sadettin Nüzhet Ergun'un ki oluyor. Yalnız, burada kaynağa bağlı kaldığımdan "güzeli "gzel" yapamadım. Sadettin Nüzhet Ergun'un ki neden doğru, kısaca aıklayım. Farsakların dilinde "Afşar" da yok, "Avşar" var. Avşarlar, Karacaoğlan döneminde yerleşik değillerdi. Kışın Çukurova ile Rakka, yazın da Binboğa ile Uzunyayla dolaylarına konar gerlerdi. Özellikle Çukurova Avşarlarının yolculukları da Feke-Saimbeyli doğrultusunu izlerdi. Kozan, ya da Kozandağı olarak bilinen yerin

ağırlığı da oralar oluyor. Bugünkü Kozan ilçesinin hemen kuzey-doğusundan başlar, daha doğuda Göksün yöresi, kuzeyde Zamantı çayı, güneyde Çukurova ile sınırlanır. Kozan ovası adı ile tutunmuş-tanınmış bir ova o gün de yoktu, bugün de yok. Şimdiki Kozan ilçesinin adı Cumhuriyetin ilk yıllarında "Sis"ti.

Sempozyumumuzun bir konusu da "Çukurova Kültürü" olduğuna göre, burada Kozan'ı da tartışmaya açmak gerekiyor. Bizim çocukluk dönemimizin yaşlıları, hep "Kuzan" derlerdi. Yörenin geçen yüzyıldaki derebeyi de hep "Kuzanoğlu" olarak anılırdı. Seksen yaşını geçmişler gene de "Kuzan"- "Kuzanoğlu" sözcüklerini söylerler. Ama, Latince yazımın uygulamaya konulması ile, "vav"ın yalnızca "o"ya dönüştürülmesi sonucu, bu yaygın sözcükler de "Kozan'a dönüşmüş oluyor. Resmi yazışmalarda da zorunlu olarak "Kozan" yazıldığından, günümüzün yaygın sözcüğü artık "Kozan" oluyor.

Bu konuda ayrıntılı araştırmaları bulunan Prof. Faruk Sümer, "Kuzan"m daha doğru olabileceği görüşünü getiriyor. Onu da, yörenin oldukça dağlık, üstelik derin vadili olduğundan, "kuz", daha açık deyişle, güneş görmeyen yerlerinin çok oluşuna bağlıyor. Bize göre, bu görüşün gözardı edilmemesi gerekiyor. Bağlık-vadilik yerde ova olamayacağı, ancak ova olabileceği bu görüşle daha belirginleşiyor.

Konuyu buralara dağıtıışımıza, yukardaki "Afşar Beğleri"ne dönüştürülen şiir neden oldu. O şiir, Mustafa Necati Karaer'in kitabından alınmışa benziyor. Kanımızca değiştiren de Sayın Karaer oluyor. Öğrendiğime göre, Sayın Karaer de benim gibi edebiyatçı değilmiş. Kayserili olup, subaylıktan emekliymiş.

Uzun süre göçebe yaşayan Avşarlar, bilindiği gibi, geçen yüzyılın ortalarında Kayseri'nin Pınarbaşı, Sarız, Tomarza yörelerine yerleştirilmişlerdi. Bu yerleşim sonucu oralarda "Avşar Beyleri" kavramı oluşuyor. Kavram, komşu yöne olduğundan, Kayseri'ye de yansıyor. Ancak, oluşması, Karacaoğlan'dan iki yüz yıl sonrasını buluyor. Sanıyorum Sayın Karaer, sonradan oluşan bu kavramın etkisi ile, kendine özgü bir değişiklik yaparak, okuyucularını doğru ile yanlış arasında bocalatıyor.

56.sayfada bir şiir daha var ki, Karacaoğlan'ın üslubuna da, erotiğine de hiç uymuyor. Binlerce uzmana gösterseniz, Karacaoğlan'ın, diyeceklerini sanmam. Okuyorum:

Kötü avratlara etmen emeği
Midem çekmez pişirdiği yemeği
Kazandan çıktı bir kıl yumağı
Alman kötü avradı hörü de olsa

Bu şiirin bize göre, Karacaoğlan'ın olduğu çok kuşku... Olsa olsa "heccav" da denilen, Karacaoğlan sonrası taşlamacılarından birinin olabilir görüşündeyiz. Ama, araştırılıp, kesinleştirilmesinde de yarar görüyoruz.

109.sayfasındaki şiir de "Başına bağlamış bir ince yemeni" ile başlıyor. Yemeni, burada başörtüsü anlamına getiriliyor. Dün de aynı anlama getirildi. Başka bir yörede, özellikle İstanbul çevresinde olsa karşı çıkmayız. Ama gerek Farsaklar, gerek Çukurova halkı bir ayakkabı türü olarak bilirler yemeniyi. Başörtüsü olarak bilmezler. Genelde "yağlık" denilir, başörtüsüne. Farsaklar "keten" de, diyorlar. Nitekim, İlhan Başgöz'ün Cem Yayınları'nda çıkan kitabının 83.sayfasındaki ilk dörtlük:

Gökyüzünde tüten olsam
Yeryüzünde biten olsam Al
benekli keten olsam Yar
boynuna sarsa beni.

denilerek tanıklığımızı doğruluyor. 337.sayfada da yağlık için bir doğrulama var.

Bir yiğit yaslanıp dizine yatsa
Yarının yağlığın yüzüne örtse

deniliyor. Bu dizeleri ile, Farsaklardaki "yağlık" kavramını açıklığa kavuşturuyor. İşte, Farsakların bilmediği, kullanmadığı "yemeni"yi, gezdiği yerlerden duysa da, Farsak olan Karacaoğlan'ın da kullanmadığı kanısındayız.

Değişik kullanılan, bu yüzden okuyucuları da şaşırtan "el"-ir benzeri sözcükler var ki, buna da değinmeden geçemeyeceğiz.

Alfabemize alınmamış ama, dilimizde doğal ses durumunda bulunan bir "e" sesi var. Duyduğuma göre, Fransızca'da da varmış, kapalı "e" dermiş Fransızlar Arapça'da olmadığından harfi de yok. 1928 yılına kadar kullandığımız Arapça yazımda bu sesin yerine hep "i" sesi kullanılmış. Böylece, "el" "il", "bel" "bil", "yel" "yıl", "yer" "yir", "gece" "gice" olarak okunup yazılmış. Ama, okuma-yazma bilmeyen Farsaklar, olduğu gibi yaşatmışlar bu sesi.

Yeni yazıya geçişte de, "j" gibi dilimizce bulunmayan ses alınmış, bulunan "e" sesi nedense alınmamış. O günden bugüne boşluğu açık "e" ile kapatılmaya çalışılıyor. Bu yüzden de yanlışlıklar sürüp gidiyor. Örneğin, komşumuz, üstelik sıkı ilişkimiz olan "İçel" ili, hep İçel" olarak söyleniyor. Ayrıca, Ulvi Cemal "Erkin" mi, "Erkin"mi, Nihat "ErirTmi", "ErinTmi, bilinmiyor. Gerek bu tür sözcükleri doğru okumak, gerek Karacaoğlan gibi ozanların şiirlerindeki özgünlüğü koruyabilmek için bu doğal sesin ivedilikle alfabemize kazandırılması gerekiyor.

Çarpıtmalar-değiştirmeler, şu-bu nedenlerle yapılan sözcük yanlışları yanında mantık yanlışları ile de karşılaşılıyor. Örneği 181 .sayfada sunuyorum. Dördüncü dörtlükteki,

Üç gün oldu bizim eller göçeli Beş gün
oldu Ceyhan suyun geceli

dizelerini okuyunca, Karacaoğlan böyle bilgisiz miymiş, diyesim geliyor. Üç gün önce göç başlayacak... Göçenlere, yollarının ileri üzerindeki Ceyhan suyu beş gün önce geçirilecek... Bize göre doğrusunun;

Beş gün oldu bizim eller göçeli Üç
gün oldu Ceyhan suyun geceli

olması gerekiyor. Bu mantıksızlığın Karacaoğlan'dan değil, derleyicilerden kaynaklandığı kesin.

367. sayfanın ikinci dörtlüğünde ise, "Sabreyle sevdiğim ilkbahar gelsin" dizesi var. Farsaklar ilkbaharı bugün bile zor söylerler. Karacaoğlan döneminde hiç sylemezlerdi sanıyorum. Dillerindeki "yaz", "güz", "kış"tır. Karların eridiği döneme bile "yaz", ya da "ilkyaz" derler. Nitekim, 470.sayfanın ikinci dörtlüğünde

Kara haber bildirirler
Düşmanları güldürürler
Her dalımı soldururlar
İlk yazımı göz ederler

denilerek, bu tanıklığımız da doğrulanmış oluyor. Bir mantıksızlık da 455.sayfanın ikinci dörtlüğünde görülüyor.

Kaşın kara gzn kara
Benlerin var sıra sıra
Her bakışın yüz bin lira
Gel vereyim peşin gelin

Buradaki mantıksızlık, hem az önce rnekleğimiz  gün önce başlatılan ge, beş gün önce Ceyhan suyunu geirttirmeye, hem de daha önce rnekleğimiz, Karacaoğlan'dan iki yüz yıl sonra oluşan "Avşar Beyleri" kavramını Karacaoğlan'a sylettirmeye benziyor. Karacaoğlan döneminde "lira" diye bir sözcük yoktu. Ne zaman geldiğini araştırdım. Abdülmecit padişahken, 5 Ocak 1843 yılı ıkarılan "Tashih-i ayar-ı sikke" kararı ile gelmiş olduğunu buldum. Kendisinden iki yüz yıl sonra gelen bir sözcüğü Karacaoğlan nasıl kullanır?... Bu sorunun yanıtını şiir kitaba koyanların da verebileceğini sanmıyorum.

İşte, bu sorumsuzca, gelişigüzel derlemeler yüzünden yredeşim gönüllere sevgi saçan Karacaoğlan'ı anlama güçlüğü çekiyorum.

Bunlar yetmiyormuş gibi bir de yer şaşırtmacası yapıyor.

Kozandağı'ndan neslimiz Arı
Türkmen'dir aslımız
Varsaktır durak yerimiz
Gurbet elde yar eğler beni

diyerek, kimliğini, nereli olduğunu apaçık ortaya koyuyor. Bunca açıklığa karşın, Erzurum'a, Van'a, dahası sınır ötelerine götürenler, Van'da öldürenler var. Bari mezarını da gösterebilirler.

Karacaoğlan'ın gezen bir kimse olduğu belli. Gelişmesini de gezisi ile güçlendirdiği gerçek. Ancak, gezisi bir Evliya Çelebi gezisi değilse de, Kozandağı'ndan çıkınca Düldül dağındaki Farsak Köyünde durabilecek birisi de değil. Üstelik, Farsaklar, yalnız Kozandağı ile Düldül yöresinde de değiller. Tarsus'un kuzeyinden başlayarak İçel dediğimiz, Silifke, Mut, Gülnar yöresine de dağılmışlar. İkinci Bayez't, Karamanoğulları'ndan alınan toprakların vergilendirilmesine İçel Farsaklarının karşı çıkışlarından yakındır. Karacaoğlan'ın "Varsaktır durak yerimiz" dizesinin oraları da kapsadığı görüşündeyiz.

Kimi araştırmacılara göre, Düldül'deki Farsak köyünden Sayıloğulları, kimilerine göre de Kozandağı'nın Göğçeli köyünden Çilingiroğulları Karacaoğlan'ın soyundan oluyor. Duyduğumuza göre Gaziantep'ten Baraklılar da sahip çıkmaya başlamış. Göğçeli'deki Çilingiroğullarının en yaşlısı Mehmet Ali Çilingir'le ben de görüştüm. Karacaoğlan'la soy birliklerinin kesin olduğunu savunuyor. Savunusunu da aşağıdaki dörtlükle doğrulamaya çalışıyor.

Karacaoğlan'ım ünüm duyuldu
Bin on beşte göbek adım kuruldu
Çilingiroğlu da özce soyumdu
şimdi başım gurbet ellere düştü

1015, benim hesaplamamla 1607 Milat yılının karşılığı oluyor. Edebiyat tarihçileri ile araştırmacılar, bu tarihe karşı çıkamıyorlarsa, şiirin de Karacaoğlan'ın olabileceğinde birleşiyorlarsa; yöresi,

oymağı, doğumu bütünü ile belli olmuş oluyor. Şuraya-buraya taşıma gereği kalmıyor. Şiiri okuyan Mehmet Ali Çilingir, Karacaoğlan'ın yaşam öyküsünden de söz etti. Ancak, çok masalımsı bulduğumuzdan burada konu edemiyoruz.

Sözlerimi bitirirken beni bağışlasınlar, Karacaoğlan araştırmacılarına bir dileğim olacak. Farsaklarla görüşüp konuşmadan, onların sözlerini, sözcüklerini, diyalektlerini duymadan yazdıkları Karacaoğlan kitapları nesnel olamıyor, özneliğe kayıyor. Karacaoğlan'ı daha da karmaşıklaştırıyor. Benim gibi edebiyatçı olmayanları bile kuşkuya düşürüyor. Emekleri ağır eleştirilere uğruyor. İşte, bu duruma düşmemek için Kozandağı, Düldül dağı, Bolkar dağı Farsakları arasında bir süre dolaşmaları gerekiyor. Bunu yapmadan yazdıkları kitaplar, kuşe kâğıda da basılsa doyurucu olamıyor. Yukarda da belirttiğimiz gibi Karacaoğlan'ı bütün bütüne karmaşıklaştırıyor. Oysa biz, sözleri, söyledikleri gibi; arı, duru, diri bir Karacaoğlan istiyoruz.